

ข้อตัวชีวิต 1.5 ระดับความสำเร็จของการขับเคลื่อนการดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อม

ประเด็นที่ 3 จำนวนพื้นที่เขตเมือง (เทศบาลนคร/เทศบาลเมือง) และเขตเศรษฐกิจพิเศษขับเคลื่อนเป็นเมือง
สุขภาพดี

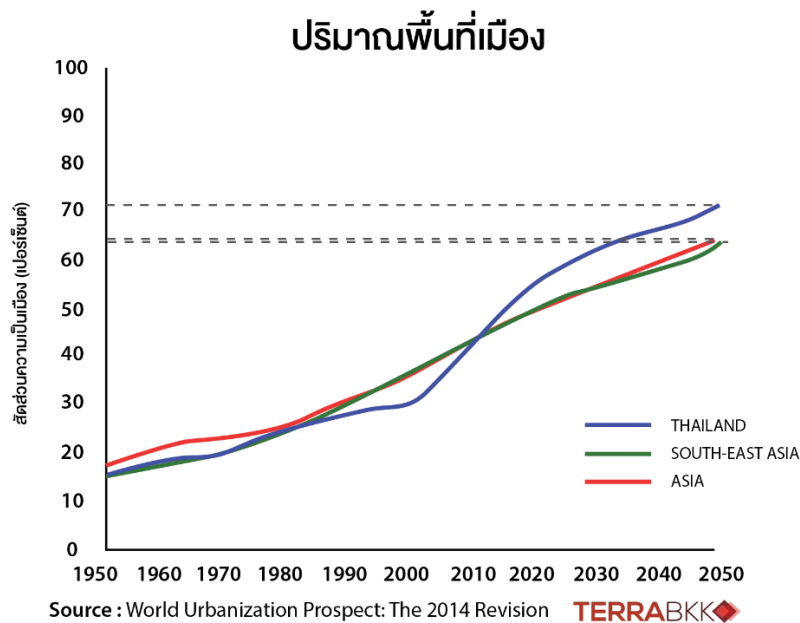
Assessment : มีบทวิเคราะห์สถานการณ์ของตัวชี้วัด และมีข้อมูล สารสนเทศ และความรู้ที่นำมาใช้

1. ด้านผลการวิเคราะห์สถานการณ์ของตัวชี้วัด และความรู้ที่นำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์

1.1 แสดงผลผลิต/ผลลัพธ์ระดับ C (Comparisons) การเปรียบเทียบ

ข้อมูลจากการวิจัยเรื่องการเพิ่มขึ้นของพื้นที่เมืองในทวีปเอเชียของ World Urbanization Prospect ปี 2014 ที่ได้คาดการณ์ล่วงหน้าไปถึงปี 2050 หรืออีกประมาณเกือบ 40 ปี ซึ่งจากการเปรียบเทียบ พบว่า การเติบโตและการเพิ่มขึ้นของพื้นที่เมืองในประเทศไทยนั้น จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีอัตราการเพิ่มขึ้นสูงกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งทวีปเอเชียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังภาพที่ 1

ที่มา : TerraBKK.com - <https://www.terrabkk.com/articles/177427>

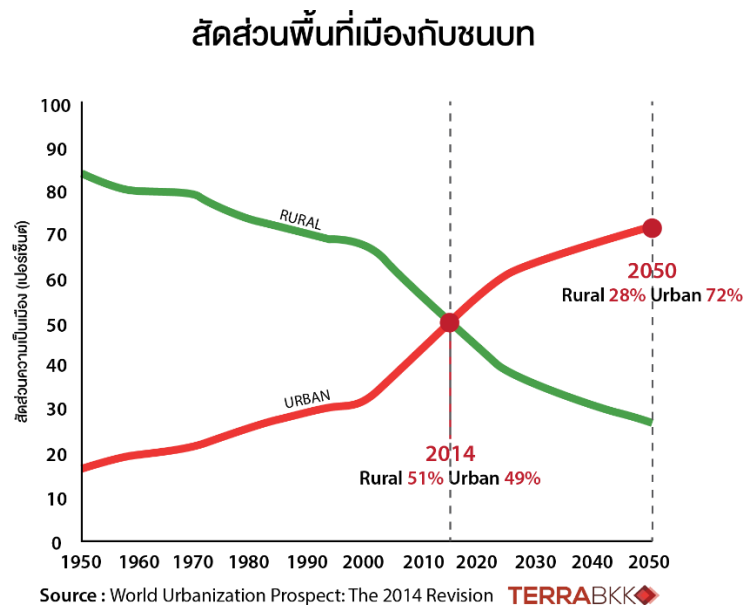

ภาพที่ 1 แสดงเปรียบเทียบปริมาณพื้นที่เมือง

1.2 แสดงผลผลิต/ผลลัพธ์ระดับ T (Trends) แนวโน้ม

ประเทศไทยมีสัดส่วนแนวโน้มพื้นที่เมืองกับพื้นที่ชนบทที่เกือบจะเท่ากัน โดยพื้นที่ชนบท 51% ซึ่งลดลงมาจำนวนมากจากในปี 1950 และพื้นที่เมือง 49% แตกต่างกับพื้นที่ชนบทเพียงเล็กน้อย แต่ตัวเลขอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยส่งผลทำให้เกิดการคาดการณ์ว่าในปี 2050 ประเทศไทยจะมีพื้นที่ชนบทเหลือเพียงแค่ 28% และมีพื้นที่เมือง 72% ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ประเทศไทยจะไม่ได้มีแค่กรุงเทพมหานคร ที่เป็นเมืองพัฒนาเชิงเดี่ยว แต่จังหวัดใหญ่นั้นจะมีความเจริญเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสิ่งที่ยืนยันแนวโน้มเชิงสถิติ คือ นโยบายการพัฒนาประเทศจากรัฐบาล และวางบทบาทของแต่ละจังหวัดในแต่ละภาค ให้เกิดความสำคัญต่อการพัฒนาระยะอย่างเท่าเทียมกัน ทางด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งเพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ก็จะเห็นได้ว่าการพัฒนาระบบทางพิเศษระหว่างจังหวัด นอกจากนั้นยังปลดล็อกข้อจำกัดการพัฒนาเมืองการค้าชายแดน ด้วยการเปิดพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษการค้าชายแดน และพื้นที่ระเบียงเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ต่างจังหวัดมีเม็ดเงินลงทุนทั้งจากภาครัฐ และการลงทุนเพื่อแสวงหาประโยชน์จากภาคเอกชน เข้ามาอย่างมากมาย ดังภาพที่ 2

ที่มา : TerraBKK.com - <https://www.terrabkk.com/articles/177427>

ภาพที่ 2 แสดงแนวโน้มสัดส่วนพื้นที่เมืองและชนบท

1.3 แสดงผลผลิต/ผลลัพธ์ระดับ Le (Level) ผลการดำเนินการในปัจจุบัน

1. ผลงานรอบ 5 เดือนแรกของปีงบประมาณ 2566 ณ วันที่ 30 พ.ย. 2566 ยังไม่มีการประเมิน
2. ผลผลิตของการดำเนินการปัจจุบัน
 - ชี้แจงแนวทางการดำเนินงานผ่านช่องทาง line group แก่ ผู้รับผิดชอบทั้ง 5 จังหวัด
 - สนับสนุน คู่มือ และ template ผ่านทาง line group แก่ ผู้รับผิดชอบทั้ง 5 จังหวัด
 - จัดทำคู่มือ (ร่าง) เกณฑ์มาตรฐานเมืองสุขภาพดี

1.4 ความรู้ที่นำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์

1. การดำเนินงานด้านการแพทย์และสาธารณสุขกรณี ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5)
2. แนวทางปฏิบัติงานสำหรับฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัด คณะกรรมการสาธารณสุขกรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการเปรียบเทียบตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข
3. โปรแกรมกำกับติดตามรายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข
4. ความรู้ด้านการบังคับใช้กฎหมายและการยกเว้นข้อบัญญัติท้องถิ่น ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข
5. เกณฑ์คุณภาพน้ำประปาดื่มได้ กรมอนามัย พ.ศ. 2563
6. เกณฑ์เสนอแนะคุณภาพน้ำบริโภคเพื่อการเฝ้าระวัง กรมอนามัย พ.ศ. 2563
7. การประเมินรับรองมาตรฐานคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้าน พ.ศ.2563
8. การดำเนินงานเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในครัวเรือน
9. กฎกระทรวง สุขลักษณะของสถานที่จำหน่ายอาหาร พ.ศ. 2561
10. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข หลักเกณฑ์การอบรมผู้ประกอบการและผู้สัมผัสอาหาร พ.ศ. 2561
11. กฎกระทรวงฯ ว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ.2551
12. แนวทางการดำเนินงานพัฒนาอาหารริมบาทวิถี Street Food Good Health
13. ระบบสารสนเทศด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและคู่มือการใช้งานฯ
14. ผลการสำรวจ Anamai Poll Poll
15. คุณสมบัติของเมืองสุขภาพดีจาก WHO
16. เกณฑ์การประเมินการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด”
17. คู่มือการดำเนินงานเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน โดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
18. คู่มือเมืองท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี โดยกรมอนามัย
19. เกณฑ์มาตรฐานเมืองสุขภาพดีและข้อมูลสนับสนุนการประเมินเมือง
20. ข้อมูล คำแนะนำในการจัดการด้านสุขอนามัยและอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการ

2. Advocacy/ Intervention

2.1 ข้อมูลการขับเคลื่อนตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับ PIRAB

เมื่อทำการวิเคราะห์จากรายงานผลการดำเนินงานตัวชี้วัดจำนวนพื้นที่เขตเมือง (เทศบาลนคร/เทศบาลเมือง) และเขตเศรษฐกิจพิเศษขับเคลื่อนเป็นเมือง สุขภาพดี ด้วย PIRAB พบว่า

1. P : partner พบว่าสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมีการดำเนินการร่วมกับภาคีและเครือข่าย แต่ขาดความเข้าใจในการดำเนินงานเนื่องจากการวิเคราะห์ปัญหาในพื้นที่แต่ดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในประเด็นอื่น

2. I : Invest ในการดำเนินงานตัวชี้วัดฯ จะพบปัญหาเรื่องงบประมาณในการจัดการปัญหาอนามัยสิ่งแวดล้อมในพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ละท้องถิ่นมีงบประมาณดำเนินงานแต่ขาดการชี้ประเด็นปัญหาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม

3. R : Regulate and Legislate จากข้อมูลพบว่าสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมีการจัดการปัญหาภายใต้กฎหมายด้านสาธารณสุข เช่น มีการจัดตั้งคณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัด คณะกรรมการควบคุมโรคติดต่อ แต่พบว่ากลไกดังกล่าวยังขาดความต่อเนื่องในการติดตามและจัดการปัญหาอนามัยสิ่งแวดล้อม

4. A : Advocate สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขาดการคืนข้อมูลด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมประเด็นเสี่ยงในพื้นที่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้ในการจัดการปัญหา

5. B : Build Capacity ในปี 2565 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขาดการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานฯ จากศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี ได้แก่ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและการจัดทำสถานการณ์ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม การพัฒนาระบบเฝ้าระวังด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม เนื่องจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั้งนี้ ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี ได้ดำเนินการสนับสนุนองค์ความรู้ และสื่อผ่านช่องทางออนไลน์

2.2 ประเด็นความรู้ที่ให้แก่ผู้รับบริการ (CI)/ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (SH)

1. การดำเนินงานด้านการแพทย์และสาธารณสุขกรณี ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5)

2. แนวทางปฏิบัติงานสำหรับฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัด คณะกรรมการสาธารณสุขกรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการเปรียบเทียบตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข

3. โปรแกรมกำกับติดตามรายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข

4. ความรู้ด้านการบังคับใช้กฎหมายและการยกร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข

5. เกณฑ์คุณภาพน้ำประปาดื่มได้ กรมอนามัย พ.ศ. 2563

6. เกณฑ์เสนอแนะคุณภาพน้ำบริโภคเพื่อการเฝ้าระวัง กรมอนามัย พ.ศ. 2563

7. การประเมินรับรองมาตรฐานคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้าน พ.ศ.2563
8. การดำเนินงานเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในครัวเรือน
9. กฎกระทรวง สุขลักษณะของสถานที่จำหน่ายอาหาร พ.ศ. 2561
10. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข หลักเกณฑ์การอบรมผู้ประกอบการและผู้สัมผัสอาหาร พ.ศ. 2561
11. กฎกระทรวงฯ ว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ.2551
12. แนวทางการดำเนินงานพัฒนาอาหารริมบาทวิถี Street Food Good Health
13. ระบบสารสนเทศด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและคู่มือการใช้งานฯ
14. ผลการสำรวจ Anamai Poll Poll
15. คุณสมบัติของเมืองสุขภาพดีจาก WHO
16. เกณฑ์การประเมินการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด”
17. คู่มือการดำเนินงานเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน โดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
18. คู่มือเมืองท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี โดยกรมอนามัย
19. พัฒนาศักยภาพเครือข่ายเฝ้าระวังและสื่อสารเตือนภัย (ชุมชนต้นแบบ)
20. พัฒนาชุมชนต้นแบบด้านการปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและระบบเฝ้าระวังและสื่อสารเตือนภัยในระดับชุมชน
21. พัฒนาและส่งเสริมให้จังหวัด/อปท. มีระบบประเมินและคาดการณ์ฯ และใช้ข้อมูลฯ
22. ขับเคลื่อนชุมชนต้นแบบรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม
23. อบรมการเฝ้าระวังด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและการคาดการณ์ผลกระทบต่อสุขภาพ
24. เกณฑ์มาตรฐานเมืองสุขภาพดีและข้อมูลสนับสนุนการประเมินเมือง
25. ข้อมูล คำแนะนำในการจัดการด้านสุขอนามัยและอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการ

2.3 มาตรการการขับเคลื่อนตัวชี้วัด

จำนวนพื้นที่เขตเมือง (เทศบาลนคร/เทศบาลเมือง) และเขตเศรษฐกิจพิเศษขับเคลื่อนเป็นเมือง สุขภาพดี

1. ผลักดันและขับเคลื่อนนโยบายระดับจังหวัด อำเภอ ผ่านกลไกคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัด เป็นต้น
2. พัฒนาระบบฐานข้อมูล ผ่านการสำรวจสถานการณ์การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลมาวิเคราะห์และจัดทำสถานการณ์ด้านสุขภาพ
3. สร้างความเข้มแข็งและความร่วมมือภาคีเครือข่าย สนับสนุนความรู้ที่เกี่ยวข้องการดำเนินงาน คู่มือการดำเนินงาน พัฒนาศักยภาพภาคี
4. กำกับติดตามผ่าน การประชุมติดตามงาน ระบบรายงานdigital platform ต่างๆ

2.4 แผนการขับเคลื่อนการดำเนินงานตัวชี้วัด

มีแผนการขับเคลื่อน และดำเนินการตามแผน

ที่	กิจกรรม	ช่วงเวลาดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
1	ชี้แจงแผนการดำเนินงานผ่านระบบออนไลน์	16 ธันวาคม 2565	
2	ประชุมเชิงปฏิบัติการชี้แจงและจัดทำแผนขับเคลื่อนเมืองสุขภาพดีในพื้นที่เสี่ยงและพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ	26-27 ธันวาคม 2565	
3	ประชุมติดตามผลการดำเนินงานจำนวนพื้นที่เขตเมือง (เทศบาลนคร/เทศบาลเมือง) และเขตเศรษฐกิจพิเศษขับเคลื่อนเป็นเมืองสุขภาพดี ไตรมาส 2 3 4 (ระบบ web conference)	ก.พ. 2566 พ.ค. 2566 ส.ค. 2566	
4	สรุปและแจ้งผลการประเมินฯ ทางหนังสือราชการ line group และนำขึ้นเว็บไซต์ของหน่วยงาน - ไตรมาส 2 - ไตรมาส 3 - ไตรมาส 4	มี.ค. 2566 มิ.ย. 2566 ก.ย. 2566	
5	นิเทศติดตามผ่านการตรวจราชการ รอบ 1 และรอบ 2	ม.ค. - ก.พ. 2566 พ.ค- มิ.ย. 2566	